

Rue des Puits l'Eau, 12

Winkel

Op de façade zijn drie stenen patronen zichtbaar die het naaiwerk en de accessoires weergeven: garenklossen, vingerhoed, bol wol en breinaalden, mannequin... Bij de wederopbouw na de oorlog, lieten veel winkels motieven in reliëf op hun façade aanbrengen die het beroep van de eigenaar weergaven, zoals hier. Dit pand was lange tijd de kledingwinkel *Au Soldeur*.

14

19

Rue Pierre Caille

Deze straat is vernoemd naar de kunstenaar die in Doornik geboren werd (1912-1996). Keramist, beeldhouwer, maker van collages, sieraden en emaille voorwerpen, een kunstenaar die passie had voor alle vormen van decoratieve kunst. In de collecties van TAMAT, laten de tapijtwerken en borduurwerken de gebruikelijke sfeer van zijn creaties zien, ook zichtbaar op de keramiek aangebracht op de muur van *Qualias*. De creaties weerspiegelen een fantastische en dromerige wereld getint door ironie en spot, zeer eigen aan de kunstenaar.

Rue Pierre Caille

School voor textiel en breiwerk

De École des Textiles et de Bonneterie werd opgericht in 1912 op het initiatief van de Provincie van Henegouwen, en was bestemd voor het opleiden van technici en ingenieurs om te voldoen aan de technologische vereisten van de moderne textielindustrie (spinnen, weven, verven, breiwerk). De school droeg bij aan de economische ontwikkeling van de regio. Dankzij de internationale reputatie kwamen er talrijke studenten uit het buitenland naar deze school. Naar aanleiding van de afname van de textielindustrie, sluit de school zijn deuren. In het gebouw vestigen zich vervolgens de Ateliers de Tapisserie en de Haute Ecole Condorcet. Het gebouw dateert uit 1930.

22

Rue Paul Pastur, 2

Ateliers Tournaisiens de Tapisserie

15

La Bergère d'Ivry

De naam van een vooroorlogs café werd behouden na de wederopbouw en versierd met dit stenen beeld. De herderin met haar staf geeft een dramatische situatie weer: haar moord door een vrijer op het platteland van Ivry. De moordenaar werd tot de dood veroordeeld op de place de Grève in Parijs. Over de affaire werd uitgebreid geschreven in de pers, maar er werden ook liedjes, boeken, toneelstukken over geschreven en het inspireerde Victor Hugo voor zijn pleidooi tegen de doodstraf *Le dernier jour d'un condamné*, dat in 1829 verscheen.

Rue de Pont, 25

Rue des Sœurs de Charité

20

Choiseul, Vlasspinnerij

Deze wijk werd vroeger bewoond door een arbeidersbevolking die in de cementfabrieken en spinnerijen werkten. Ze woonden in huisjes zonder enig confort. De huizen uit de 17e eeuw liggen naast het voormalige episcopale seminarie van Choiseul, een groot gebouw uit deze tijd met een kapel, open binnenplaatsen en tuinen. Na de Franse Revolutie werd het seminarie gebruikt door de burgerlijke hospices en vervolgens door de Sœurs de Charité in 1818. Daarna werd het een ziekenhuis Hospice des Incurables tot in 1971. Na een periode van verwaarlozing werd de locatie gebruikt voor het bouwen van appartementen en CPAS-gebouwen (OCMW).

23

Ateliers Tournaisiens de Tapisserie

Les Ateliers Tournaisiens de Tapisserie CRECIT* willen de kennis van de vroegere tapijtwerkers behouden en overdragen, een kunst die voor de bekendheid van de stad in de middeleeuwen zorgde. De productiewerkplaats die werd opgezet in 1982, is de laatste in België die dit beroep uitoefende. Deze locatie combineert respect, kennis van een traditionele techniek en een opening richting moderniteit en hedendaagse kunst. Naast een werkplaats gespecialiseerd in conservatie/ restauratie van tapijtwerken en oude textiel, is de afdeling verven verantwoordelijk voor de productie van alle kleurennuances voor wol, zijde en linnen, die in de hele wereld verkocht worden.

*CRECIT: Centre de Recherches, d'Essais et de Contrôles scientifiques et techniques pour l'Industrie Textile, vzw opgericht in 1954 door de Provincie van Henegouwen.

Openingstijden:
maandag > vrijdag op afspraak,
tel. 0032 (0)69 23 22 78.

Rue du Sceau

Voorheen Impasse du Sceau

De kwaliteit van de lakenstof werd in de middeleeuwen zorgvuldig gecontroleerd door dertien 'wijzen', bijgestaan door drie 'varlets' in een huis in rue de la Tête d'or, op de linkeroever. De goedgekeurde producten kregen een scel, een loden zegel met de wapens van de stad hangend over het textiel. Op de rechteroever, werd de controle van de andere stoffen uitgevoerd.

16

Loodzegel gevonden in Oost-Europa.
Bron: Aleksandr Musin.

17

Château Boucher

Dit neoklassieke herenhuis werd gebouwd door architect Alexandre Decraene voor Jules-César Boucher. Deze zakenman richtte één van de eerste mechanische linnenspinnerijen in het land op (op stoom) en het bedrijf bevond zich in rues Saint-Brice, Neuve en des Sœurs de Charité. Het complex van baksteen heeft later appartementen in zijn gemaakt, heeft nog steeds 'Filature de lin' (rue des Sœurs de Charité) op de voorkant staan. Deze activiteit heeft tot 1935 geduurd.

Rue Saint-Brice, 44

Château Boucher

Herenhuis Philippart

Dit herenhuis met een Lodewijk XV façade, gedeeltelijk gewijzigd door Bruno Renard in de 19e eeuw, was het eigendom van de familie Philippart. Deze familie richtte in 1823 een spinnerij voor gekamde wol en een verfateliet op in de wijk Saint Jean (*rues des Moulins et des Croisiers*). De activiteit wordt voortgezet tot in 1974. Een gebeeldhouwde steen van een garenklos en een schaaap met het monogram FP (Filature Philippart) is zichtbaar op de muur van de parkeerplaats van *Qualias*.

Openingstijden *Qualias*: gesloten op maandag.
Dinsdag > zaterdag, van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 17u30.

18

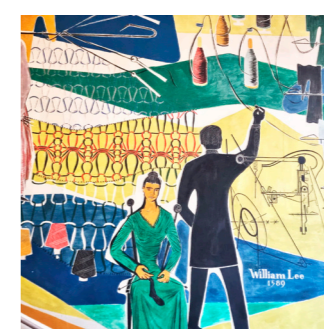
Rue Saint-Brice, 51-53

Michel Holyman in de provinciale bibliotheek

Vier monumentale muurschilderingen door Michel Holyman, in die tijd leraar in de École des Textiles in Doornik, zijn gewijd aan de textielindustrie (spinnen, weven, verven en drukken, breien en mechanische beroep van William Lee) en prijken in de grote hal. M. Holyman (1924 - 1966), zeer goed bevriend met de kunstenaars van *Forces Murales*, maakte talloze kartonnen voor wandtapijten en droeg bij aan de opleving van deze kunst in België. Vanaf de oprichting in 1981, vestigt de vzw TAMAT zich op nummer 82 van de boulevard tot de opening van het Tapijtmuseum, place Reine Astrid, in 1990.

Openingstijden:
maandag > vrijdag van 9 tot 17 uur.

Boulevard des Combattants, 78

21

Met dit plan kunt u terug in de tijd gaan en de rijke tekstielgeschiedenis van Doornik ontdekken! Geniet van de wandeling!

Edmond Dubrunfaut, *Le chat aux épines*, 1946 - verz. Provincie Henegouwen

Wandeling in de voetstappen van het textielerfgoed van Doornik...

In de 15e en 16e eeuw, was Doornik één van de belangrijkste plaatsen in onze regio op gebied van tapijtwerken. Deze tapijtwerken met zeer rijke iconografie zijn zeer populair en in heel Europa te vinden. ▼

Vlak na de oorlog in 1947, in een verwoeste stad, kwamen drie kunstenaars samen en vormden een collectief *Forces Murales* om zo een licht te schijnen op de artistieke waarde van verschillende vormen van muurkunst. Doornik wordt het centrum voor de restauratie van tapijtwerken in België. De opleiding in tapijtwerken op de Academie voor Schone Kunsten, de privé-werkplaatsen in tapijtwerken, de interesse van kunstschilders voor het maken van kartonnen modellen dragen bij aan deze beweging.

Uit deze bedrijvigheid zijn verschillende organen ontstaan, waaronder TAMAT in 1981 en in 1982 Les Ateliers Tournaisiens de Tapisserie, terwijl de scholen voor kunst en hoger onderwijs creatieve opleidingen bieden, op basis van tapijtwerken, textieldesign en stylisme.

Pierre Caille, *Chevaux, manants, chevaliers* (detail), 1984 - verz. TAMAT

Praktische informatie TAMAT

TAMAT, instelling die opgezet is op het initiatief van de Federatie Wallonië-Brussel, de Provincie van Henegouwen en de stad Doornik, dat is:

- Een museum dat elf oude wandtapijten uit Doornik tentoontstelt, een unieke collectie in België, evenals andere collecties die de getuige zijn van de evolutie van de tapijtwerken vanaf 1945, de veranderingen die plaatsvonden sinds de jaren 1970 en de verrassende diversiteit van het onderzoek op gebied van plastische kunsten door hedendaagse makers.
- Een residentie voor artistieke experimenten die elk jaar vier kunstenaars verwelkomt die multidisciplinair onderzoek uitvoeren.
- Een werkplaats gespecialiseerd in conservatie/ restauratie op werkdagen toegankelijk voor het publiek.
- Een publiekswerking.
- Een documentatiecentrum.

info@tamam.be
+32 69 23 42 85
www.tamat.be

TAMAT

1

Léon Navez, Les Pays de l'Esprit, 1912, atelier Chanoir, Brussel. Verz. Sted Doornik.

Rue Saint-Martin, 52

Stadhuis – Eretrap

Verschillende moderne* tapijtwerken die de monumentaliteit van dit textieldecor onderstrepen. Kunstschilders hebben kartonnen modellen gemaakt van de tapijtwerken die in de werkplaatsen in Brussel, Mechelen en Doornik gemaakt zijn, met thema's die betrekking hebben op het land. Deze werken, die op deze symbolische plek van gemeentelijke macht te zien zijn, weerspiegelen een kunst waar de stad rijk mee is geworden en die vandaag de dag nog zeer aanwezig is.

*tapijtwerken van Robert Degenève (ingang), Edmond Dubrunfaut, Léon Navez (Salon de la Reine), Rodolphe Strebelle.

Openingstijden: maandag > vrijdag van 9 tot 12 uur, 13u30 tot 17 uur.

6

Grand Place

De Lakenhal

De houten hal werd in de 13e eeuw gebouwd maar in 1611 vervangen door een opvallend stenen bouwwerk in composiet stijl - gotisch, renaissance, barok - en identiek herbouwd in 1881. De binnengalerijen met een verdieping rond een centrale binnenplaats werden gebruikt voor de stoffenmarkt. De hal heeft in al die jaren vele functies gehad: wachthuis, muziekklas, tekenschool, protestantse kerk, museum tot in 1940, cultureel centrum en concertzaal na de oorlog en tegenwoordig buurtcentrum.

10

Pl. Roger de la Pasture

Atelier D.M.W.

Voor de renovatie van tapijtwerken in Doornik, werd op het initiatief van Edmond Dubrunfaut, kunstenaar en lid van Forces Murales, een werkplaats voor tapijtwerken opgezet in een lokaal boven de entree van de voormalige abdij Saint-Médard. Atelier D.M.W., initialen van drie tapijtwerksters en vriendinnen*, was tussen 1960 en 1992 verantwoordelijk voor het weven van de kartonnen voor talloze regionale en Belgische kunstenaars (René Huin, Victor Noël, Richard Rapaich, Michel Holyman...).

*Simone Dufour, Juliette Martin, Yvette Watteau.

Wattiez breiwerken ▶

In de vorige eeuw, maakte de stad deel uit van een grensoverschrijdende industriële zone gewijd aan textiel. Deze activiteit werd uitgevoerd door duizenden arbeiders en arbeidersters die in de spinnerijen en breiwerksector werkten. De activiteit gaat in de jaren 1980 snel achteruit door de mondialisering. De laatste spinnerij, Les Textiles d'Ere, sluit zijn deuren in 2003.

Rue Roc Saint Nicaise, 3

▲ Portret van Soil de Moriamé - cliënt op de foto van F. Gaudroy - 1923 - Sted Doornik

11

Rue E.J.J. Soil de Moriamé

Eugène Justin Soil de Moriamé

Deze historicus, archeoloog en rechter, was ook de schrijver van een opmerkelijke studie over tapijtwerken in Doornik, uitgegeven in 1892 maar nog altijd actueel. Hij kon archieven raadplegen die later, in 1940, tijdens de bombardementen verdwenen zijn. De studie toont het belang aan van de werkplaatsen in Doornik, evenals de productie van tapijtwerken, de bestellingen door rijke klanten in Europa, waaronder de hertogen van Bourgogne en de rol van Pasquier Grenier in deze handel van luxe producten.

12

Rue de l'Hôpital Notre-Dame, 14 en 13

Academie voor Schone Kunsten

De Academie begon met een opleiding in tapijtwerken in 1931 en na de oorlog werd dit centrum voor de renovatie van wandtapijten in Doornik. Drie jonge schilders die de kartonnen maakten (Edmond Dubrunfaut, Roger Somville en Louis Deltour) vormden een collectief Forces Murales (1947-1959). Zij stonden voor een sociale kunstvorm met realistische en populaire thema's, bestemd voor het grote publiek en zij droegen tevens bij aan de hergeboorte van het tapijtwerken in Doornik en België. De Academie voor Schone Kunsten biedt een master in textieldesign en de École des Arts een avondcursus in tapijtwerken en textielcreatie.

▲ Bron: A.I.T.

13

Place Reine Astrid

Place Reine Astrid

Het plein bij het park werd in de 19e eeuw aangelegd, tijdens de grote werkzaamheden die in die tijd in de stad werden uitgevoerd onder leiding van Bruno Renard. In 1823 vond hier de textielmarkt plaats, later werd het de plek voor de verkoop van linnen. In 1864 installeerde de markt voor geweven stoffen zich op dit plein, een markt die later naar achter de Lakenhal wordt verplaatst.

▲ Muziekconservatorium
▲ Joseph Lacasse, Tapisserie bleue et rouge, 1972. Verz. Federatie Wallonië-Brussel TAMAT

2

Place Reine Astrid, 9

Openingstijden: gesloten op maandag. 01/04 > 31/10 van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 17u30. 01/11 > 31/03 van 9u30 tot 12 uur en van 13u30 tot 17 uur. Gesloten op zondagochtend.

Een vaandel voor elk beroep

In de middeleeuwen waren beroepen of gilden gegroepeerd onder zesendertig vaandels in Doornik. Elk nieuw lid moest de regels volgen en zweren de strikte hiërarchie te respecteren. Na 1423, naar aanleiding van de opstand van de beroepsgroepen tegen de heersende macht van de kooplieden, werd er een bestuur aangesteld binnen elk gilde dat deelnam aan de besturen van de stad. Hier zijn de vaandels voor de gilden van de tapijtmakers, de wevers en de kleermakers te zien.

7

Grand Place

Aarzel niet de kathedraal Notre-Dame en haar schatkamer te gaan bekijken met haar wandtapijten uit de 14^e tot de 16^e eeuw en kostbare priester gewaden!

Beeldje Pasquier Grenier, van Christine Jongen

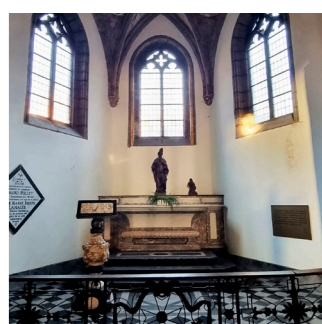
De kunstenaar (1949-2020) stelt Pasquier Grenier voor als notabele, met een hoed op en een perkament in de hand. Hij was een erkende "marcheteur" of handelaar die in 1447 bourgeois werd. Grenier werd rijk met zijn handel in wijn en tapijtwerken en deze zakenman had een belangrijke invloed op het lokale leven. Hij reisde veel naar het buitenland waar hij talrijke commerciële en diplomatieke missies uitvoerde. Hij fungeerde als tussenpersoon tussen rijke klanten, kunstenaars en tapijtwerkers, en hij exporteerde de wandtapijten uit Doornik naar heel Europa.

Grand Place

9

Grand Place

Saint-Quentin kerk en Pasquier Grenier kapel

De handelaar woonde naast de kerk en financierde een groot deel van de werkzaamheden om het koor te transformeren. Hij laat een kooromgang bouwen en drie kapellen waaronder een begrafenisruimte. Zijn wapen prijkt op de hoeksteen, versierd met zeer aangepaste muurschilderingen gewijd aan de apostelen en de zeven sacramenten. In 1475 laat hij het koor bespannen met zeven wandtapijten met hetzelfde thema. Van deze tapijten bestaan nog fragmenten in diverse musea in het buitenland. Na zijn dood in 1493 zetten een aantal van zijn zonen zijn werk voort.

Openingstijden: de kerk is overdag open, behalve tijdens missen en ceremonies

Koninklijke en Keizerlijke tapijfabriek van Doornik

In 1786 breidde Piat Lefebvre zijn tapijfabriek uit, gevestigd in rue de la Tête d'or, naar het voormalige Clairissenklooster. De bedrijfsactiviteit bloeide en groeide tijdens het Keizerrijk en bood werk aan zo'n 5.000 arbeiders dankzij de bestellingen voor het paleis van Napoleon I. Een van deze monumentale tapijten, die in Europa, Amerika en Azië verkocht werden, wordt bewaard in het museum TAMAT. De activiteit eindigt in 1887. Van de monumentale neoklassieke façade, gebouwd door Bruno Renard, bestaat alleen nog deze entree.

Rue des Clairisses, 17 - 21

Le Balotil in het MuFlm

Folkoreumuseum

De balotil is een opvallend voorwerp in het museum. Het woord staat tegelijkertijd voor de machine als voor de ambachtsman en symboliseert de uitgebreide textielindustrie in de stad waar een groot deel van de bevolking in de 19^e eeuw werkzaam was, vóór de mechanisering. Het werk werd gedaan voor ondernemers en productieveestigingen, thuis, vaak met het hele gezin. Men maakt onder andere gebreide kousen, omslagdoeken, vesten, mutsen...

Openingstijden: gesloten op dinsdag. 1/04 > 31/10 van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 17u30. 1/11 > 31/03 van 9u30 tot 12 uur en van 13u30 tot 17 uur. Gesloten op zondagochtend

Rédut des Sions, 36

5

VISIT Wallonia .be

Doornik, stad van kunst en geschiedenis, is een van de oudste steden van België.

Ze nodigt je uit haar schatten te ontdekken met onder andere twee UNESCO monumenten : het oudste belfort van België en de indrukwekkende kathedraal met de vijf-klokkentorens. De 2000 jaar oude stad aan de Schelde zal je verrassen !

visit TOURNAI

Place Paul-Emile Janson, 1 – 7500 Tournai
+32 69 22 20 45 • info@visittournai.be
visittournai.be

#VISITTOURNAI